

Çocukların Kayıp Sürecinde Rehberlik: Yas ve Çocuk Kitabı Üzerine Bir İnceleme

GAMZE TAFLAN

Ölüm ve yas yaşamın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Bu iki kavram, kişiyi duygusal, psikolojik ve sosyal anlamda derinden etkilemektedir. Yaşamın doğal döngülerinden biri olan ölüm, insanlığın varoluşundan beri merak konusu uyandıran bir olgudur. Yas ise sevilen bir kişinin ölüm yoluyla kaybına verilen duygusal tepkidir. Alan yazın, yas sürecinin yetişkinler ve çocuklar arasında farklılık gösteren psikolojik deneyim olduğunu ifade etmektedir. Mustafa USLU, Yas ve Çocuk: Ebeveynini/ Bir Yakınını Kaybeden Çocuklara ve Geride Kalan Yetişkinlere



Yardım ve Öneriler isimli kitabında bu farklılığı göz önünde bulundurarak ebeveynini veya bir yakınını kaybeden çocukların yas dönemlerini sağlıklı bir şekilde atlattılması amacıyla yetişkinlere kılavuz olacak şekilde yardımcı bilgiler vermektedir. Mustafa USLU lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) bölümünde, yüksek lisans ve doktora eğitimini ise Selçuk Üniversitesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı'nda tamamlamıştır. 2015 yılında Doçentlik unvanını alan USLU'nun çok sayıda ulusal ve uluslararası yayımlanmış kitapları, makaleleri ve

– KİTAP İNCELEMESİ –

300

Çocuk ve
Medeniyet
2023

Sayı 14: 300-303

GAMZE TAFLAN, gamzeataflann@gmail.com
19 Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
ORCID <https://orcid.org/0009-0003-5285-1421>
DOI: <https://doi.org/10.47646/CMD.2023.317>

Gamze Taflan

kongre bildirileri bulunmaktadır. Halen Akdeniz Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.

İnceleme yazısına konu olan kitabı 2021 yılında Çizgi Kitabevi Yayınları tarafından basılmıştır ve 110 sayfadan oluşan bir öneri kitabıdır. Kitabın içeriğine bakıldığında ilk olarak “Doğum ve Ölüm” adlı başlık karşımıza çıkmaktadır. Doğum ve ölüm hakkındaki düşüncelerinden bahseden yazar, bu başlıkta çok geniş yelpazede kullanılan kayıp kavramının türlerinden olan “sevilen birinin kaybı” konusunu temel alacağını belirtilmiştir.

“Yas” başlıklı kısımda yas kavramı detaylıca tanımlanmış ve insanların kayıp deneyimlerinin farkı yönleri ile bireyin yaşadığı intrapsişik sürecin daha iyi anlaşılması amacıyla yas türlerine değinilmiştir. Bu kısımda bireyin yaşadığı kaybın ardından yas sürecinde geçirdiği evreler açıklanmış ve bu süreçte bireye etki eden unsurlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu kısmın içeriğinde yer alan konular vaka örnekleri ile desteklenmiştir.

Bir diğer başlık olan “Ölüm Çocuğa Nasıl Söylenmeli? Nelere Dikkat Etmeliyiz?” adlı başlıkta ise çocuğa ölüm kavramının açıklanması ve kaybın ardından yetişkinin çocuk ile nasıl bir iletişim kurması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu süreçte çocukların iç dünyasını anlamak elzemdir. Çocuğun kendini ifade edebilmesi; ölümü nasıl anlamlandırıldığı ve duygusal sağlığının öğrenilmesinde yardımcı olmaktadır ancak bazen çocuklar kendini ifade etme noktasında zorlanabilirler. Yazar bu amaçla, çocukların yarım kalan cümlelerini tamamlamasına yönelik bir etkinlik oluşturmuştur. Bu etkinlik, çocukların ölüm ile ilgili duygusal deneyimlerinin anlaşılması için terapötik bir araç olarak kullanılabilir.

“Çocukların Ölümle Baş Edebilmesine Yönelik Ebeveynler Ne Yapmalı?” adlı başlıkta ise yetişkinin de yas sürecinde olduğunda çocuk ile ilgilenmesi zor olabileceği düşünüldüğünden yetişkine ve çocuğa yol gösterecek bazı öneri ve aktivitelere yer verilmiştir. Yazarın önemle vurguladığı önerilerden biri çocuk ile bakım verenin fiziksel temasıdır. Fiziksel temas çocukta bebeklik döneminden kalma güven hissiyatı duygusu oluşturduğundan yas sürecinde önemli bir eylem olduğu belirtilmiştir. Yas sürecindeki çocuk, korku ve belirsizlik içerisinde hissedebilmektedir. Bu bağlamda fiziksel temas çocuğun üzüntüsünü, korku ve endişelerini bakıvereni ile paylaşmasını kolaylaştırabilir. Bu başlık altında verilen öneriler kaybın ardından yaşanan yas sürecinin sağlıklı bir şekilde yönetilmesine ve kaybın etkileriyle başa çıkılması noktasında yardımcı olmaktadır.

Son başlık olan “Yas Dönemlerinde Çocuklar Ne Yapmalı?” kısımda yas dönemindeki çocuğa faydalı olabilecek; çeşitli yabancı kaynaklardan, Türkiye’de konu ile ilgili yapılan çalışmalardan ve yazarın kendi görüşme ile deneyimlerinden oluşturulan 70 adet öneri sunulmuştur.

Tüm bu bölümlerin genel değerlendirilmesi yapılacak olursa yazarın açıklayıcı bir anlatım ve sade bir dil kullanarak ilgili konunun yetişkinler tarafından anlaşılmasını kolaylaştırıldığı görülmektedir. Akıcı ve net bir üslup ile yas sürecinde yetişkinlerin çocuğa yönelik nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bağlamda yetişkinlerin yararlanabileceği bir kitap olmasının yanı sıra konu özelinde ilgili meslek elemanlarına da önemli bir veri kaynağı olmaktadır.

Ölüm, yetişkinler için bile zorlu bir anlam ifade ederken çocuklar için anlaşılması daha güç olan bir konudur ancak çocuklar ölümü anlamlandırma noktasında yetişkinlerden farklı bir bakış açısına sahiptirler. Bu yüzden yetişkinlerin çocuğun yaş, gelişim süreci ve duygusal gereksinimlerini dikkate alarak yaklaşması gereklidir. Bu kitabın amacı ise çocuğu yas döneminde olan yetişkinlere rehberlik etmektir. Amaç doğrultusunda yazar, çeşitli pratik ipuçları, öneriler ve rehberlik sunarak çocukların kayıp ile başa çıkmalarının kolaylaştırılmasında yetişkinlere yardımcı olmaktadır. Yazar yetişkinler ve çocuklar olarak ayrı başlıklar halinde konunun içeriğine değinmiştir. Çocukların, ölen bir kişinin ardından yaşadığı duygusal durum ve düşünsel süreçler yetişkinlere göre daha karmaşıktır. Yetişkinler ölümü daha kolay anlamlandırabilirken çocuklar genellikle ölümü geçici bir ayrılık olarak düşünebilmektedir. Kitap bu ayrımı okuyucularına sunarak ölüm ve yas sürecinin çocuk ile yetişkin tarafından farklı algılandığının anlaşılmasına olanak sağlamıştır.

Kitabın etkili yanlarından biri çocuğa duygusal destek sağlamak, iletişim kurmak ve kaybın ardından normalleşme sürecine yardımcı olmak gibi konularda verilen önerilerdir. Yetişkinler genellikle çocuklarını koruma düşüncesiyle birlikte yaşanan kaybı çocuklarına açıklamak istemezler. Ancak bu başka sorunlara yol açabilmekte olup ölümü kendi başlarına karmaşık bir şekilde anlamlandırmaya çalışabilirler. Bu bağlamda çocuğa doğru ve anlaşılır bilgi vermek süreci daha sağlıklı atlatmasında yardımcı olur. Kitapta verilen önerilerin yetişkinlere doğru bildikleri yanlışlarını düzeltmeleri noktasında yol gösterici olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kitabın eğitici ve duygusal içeriği arasındaki dengenin uyumlu olduğu görülmüştür. Kitap, yetişkinlere bilgi ve rehberlik sunmanın yanı sıra

duygusal açıdan da çocuğa empatik bir tutum ile yaklaşılmasını da hedeflemiştir. Bu tür bir denge ile hem kitabın öğretici bir rol üstlendiği hem de okuyucuların duygusal deneyimlerini harekete geçirmeyi sağladığı düşünülmektedir. Kitapta verilen örnek hikayeler ile birlikte anlatım somutlaştırılmış olup okuyucuya sunmak istediği rehberlik konseptini güçlendirmiştir. Aynı zamanda kitapta verilen 70 önerinin çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklara dayanarak oluşturulması, bilimsel bir temele dayandığını gösterirken güvenilirliğini de arttırmaktadır. Sonuç olarak yazarın yetişkinlere çocuk perspektifinden ölüm ve yas sürecini anlattığı görülmüştür. Çocukların ve ailelerin yas sürecindeki duygusal gereksinimlerini desteklemeyi hedefleyen güçlü ve duyarlı bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.



Gamze Taflan